

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě, složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Jana Vyklického a JUDr. Petra Průchy, v právní věci žalobkyně: **A. L.**, zastoupena Mgr. Štěpánem Janáčem, advokátem se sídlem Na Poříčí 12, Praha 1, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 1292/25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 14. 8. 2012, č.j. X, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 11. 3. 2013, č. j. 33 Ad 44/2012 – 49,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 11. 3. 2013, č. j. 33 Ad 44/2012 – 49, **se ruší a věc se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 14. 8. 2012, č.j. X, byly zamítnuty námitky žalobkyně (dále „stěžovatelka“) proti rozhodnutí žalované ze dne 11. 6. 2012, č.j. X, kterým byla zamítnuta žádost stěžovatelky o invalidní důchod, a rozhodnutí žalované napadené námitkami bylo potvrzeno.

Proti tomuto rozhodnutí žalované o námitkách podala stěžovatelka žalobu ke Krajskému soudu v Brně (dále „krajský soud“). Krajský soud rozsudkem napadeným kasační stížností žalobu stěžovatelky zamítl a o náhradě nákladů řízení rozhodl tak, že žádnému z účastníků se nepřiznává náhrada nákladů řízení.

Rozsudek Krajského soudu v Brně

V rámci řízení před krajským soudem byl zpracován posudek Posudkové komise MPSV ČR v Brně ze dne 16. 1. 2013 za přítomnosti odborného neurologa. Podle závěru

tohoto posudku nebyla stěžovatelka k datu vydání napadeného rozhodnutí žalované shledána invalidní podle § 39 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (dále „zákon o důchodovém pojištění“), neboť nešlo o pokles pracovní schopnosti z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nejméně o 35 %. Posudková komise konstatovala, že u stěžovatelky se jedná o hraniční stav mezi nepřiznáním invalidity a invaliditou I. stupně. I když posudková komise invaliditu v posudkovém závěru nepřiznala, vzhledem k hraničnímu výsledku posouzení uvedla, že je na soudu, aby rozhodl o přiznání invalidity. Závěr posudkové komise však zněl, že zdravotní stav byl hodnocen podle kapitoly XIII, oddíl E, položka 1b přílohy k vyhlášce č. 359/2009 Sb., o posuzování invalidity (dále „vyhláška o posuzování invalidity“) s tím, že míra poklesu pracovní schopnosti činí 20 % a za použití § 3 vyhlášky o posuzování invalidity pro omezení možnosti pokračovat v předchozí výdělečné činnosti a omezení možnosti rekvalifikace navýšila posudková komise toto rozmezí o 10 % na celkových 30 %. Hodnocení tak bylo provedeno stejným způsobem jako v předchozím správním řízení.

Krajský soud si vyžádal doplňující posudek posudkové komise MSPV ČR v Brně, aby bylo postaveno najisto, zda se jedná o invaliditu I. stupně či nikoliv.

Stěžovatelka doplnila svoji žalobu podáními ze dne 7. 2. 2013 a 11. 2. 2013, ve kterých uvedla, že její zdravotní stav je zhoršený, trpí soustavnými a dlouhodobými bolestmi a lékařské zásahy jí poskytují úlevu pouze dočasnou a její zdravotní problém doposud nevyřešily. Proto stěžovatelka požádala, aby v rámci upřesnění posudkového závěru posudková komise přihlédla k celkové progresi zdravotních potíží, v jejichž důsledku je stěžovatelka značně omezena v možnostech nalezení zaměstnání, a přiklonila se k původnímu alternativně formulovanému závěru, který stanovil pokles pracovní schopnosti o 35 %.

V následně vypracovaném doplňujícím posudku ze dne 22. 2. 2013 posudková komise MPSV ČR v Brně setrvala na svém posudkovém závěru, že k datu vydání napadeného rozhodnutí stěžovatelka invalidní nebyla. Za rozhodující příčinu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu s nejvýznamnějším dopadem na pracovní schopnost k datu napadeného rozhodnutí bylo určeno zdravotní postižení uvedené v kapitole XIII, oddíl E, položka 1b přílohy vyhlášky o posuzování invalidity. Míra poklesu pracovní schopnosti byla určena opět na 20 % a po navýšení o 10 % podle ust. § 3 vyhlášky o posuzování invalidity celkových 30 %.

Krajský soud vyšel z obou posudků posudkové komise a dospěl k závěru, že z těchto posudků vyplývá, že stěžovatelka není invalidní, neboť posudková komise se přes prvotní konstatování, že se jedná o hraniční onemocnění mezi invaliditou I. stupně a neuznáním invalidity, přiklonila v doplňujícím posudku k závěru, že stěžovatelka invalidní není. Bylo zjištěno, že zdravotní stav stěžovatelky k datu vydání napadeného rozhodnutí byl hodnocen správně. Pokles pracovní schopnosti byl hodnocen stejně v I. stupni správního řízení, v námitkovém řízení i v soudním řízení. Krajský soud zdůraznil, že žalobu zamítl jako nedůvodnou na základě přesvědčivých, úplných a celistvých posudků posudkové komise MPSV ČR v Brně.

Kasační stížnost

pokračování

Tento rozsudek krajského soudu napadla stěžovatelka kasační stížností ze dne 4. 4. 2013, kterou nevztáhla explicitně k žádnému konkrétnímu důvodu dle § 103 odst. 1 s. ř. s. Stěžovatelka uvedla, že se závěry krajského soudu nesouhlasí, neboť zdravotní obtíže jí pracovat neumožňují, což doložila řadou lékařských zpráv. Stěžovatelka v kasační stížnosti též zrekapitulovala svoje zdravotní obtíže a doložila lékařské zprávy, ve kterých lékaři konstatují, že přiznání invalidního důchodu je namístě.

Stěžovatelka rovněž poukázala na to, že nesprávnost rozhodnutí žalované je potvrzena zejména také zprávou MUDr. J. K. ze dne 12. 3. 2013, ze které vyplývá, že i operace, kterým se stěžovatelka podrobila v září 2011 a září 2012, jí poskytly pouze dočasnou úlevu a pro recidivu bolestí byly bez většího efektu. Z této zprávy podle stěžovatelky nevyplývá, že by se míra jejích zdravotních problémů v průběhu doby výrazně měnila, je pouze konstatováno, že veškeré lékařské zásahy vedoucí k odstranění příčiny bolesti selhaly a nadále je doporučována pouze péče směřující k tlumení bolesti. Z toho stěžovatelka dovozuje, že již v době vydání žalobou napadeného rozhodnutí žalované byl její zdravotní stav natolik neuspokojivý, že odůvodňoval přiznání invalidity I. stupně.

Stěžovatelka též poukázala na závěrečnou část posudku posudkové komise MPSV v Brně ze dne 18. 1. 2013, kde posudková komise uvedla, že zdravotní stav stěžovatelky je možno hodnotit alternativně, neboť dochází k závažnému snížení celkové výkonnosti při běžném manuálním pracovním zatížení. Proto lze stanovit míru poklesu pracovní schopnosti stěžovatelky na 35 %, což by odpovídalo invaliditě I. stupně. Tento fakt rozhodnutí krajského soudu pomíjí. Podle stěžovatelky se jednalo o právní otázku (nikoliv skutkovou), o které měl krajský soud sám rozhodnout a neměl vyžadovat pro své rozhodnutí od posudkové komise jednoznačný závěr žádostí o doplnění posudku. Pokud se krajský soud přiklonil k závěru posudkové komise o poklesu pracovní schopnosti stěžovatelky o 30 %, měl tento závěr odůvodnit, což však neučinil.

Stěžovatelka navrhuje, aby Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení, případně aby Nejvyšší správní soud zrušil rozhodnutí žalované a přiznal stěžovateli náhradu nákladů soudního řízení.

Podáním ze dne 7. 5. 2013 stěžovatelka doplnila svou kasační stížnost tak, že zaslala zdejšímu soudu ambulantní záznam ARO ambulance léčení bolesti ze dne 23. 4. 2013, ze kterého vyplývá, že nedošlo ke zlepšení zdravotního stavu, bolest je pouze tlumena analgetiky a lékařem bylo doporučeno zavedení deníku bolesti. Dále stěžovatelka doložila záznam o psychiatrickém vyšetření ze dne 25. 4. 2013, ze kterého plyne, že somatické potíže stěžovatelky se silně projevují i na jejím psychickém stavu.

Vyjádření ke kasační stížnosti

Žalovaná podáním ze dne 19. 8. 2013 Nejvyššímu správnímu soudu sdělila, že nevyužívá svého práva vyjádřit se ke kasační stížnosti.

Posouzení Nejvyšším správním soudem

Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán jejím rozsahem a uplatněnými stížnostními důvody. Přitom neshledal vady uvedené v ust. § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Nejvyšší správní soud konstatuje, že stěžovatelkou uváděné důvody kasační stížnosti jsou podřaditelné pod důvod kasační stížnosti podle ust. § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

Posouzení zdravotního stavu a souvisejícího zbytkového pracovního potenciálu je věcí odborně medicínskou, k níž nemá soud potřebné odborné znalosti, a proto se vždy obrací k subjektům, které jimi disponují, aby se k těmto otázkám vyjádřily. Pro účely přezkumného řízení soudního ve věcech důchodového pojištění zdravotní stav a pracovní schopnost fyzických osob posuzuje Ministerstvo práce a sociálních věcí, které za tím účelem zřizuje jako své orgány posudkové komise, jak vyplývá z § 4 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 1. 2004, č. j. 5 Ads 34/2003 - 82, publikovaný pod č. 526/2005 Sb. NSS).

Od posudku odborné lékařské komise je třeba vyžadovat hodnocení nejenom celkového zdravotního stavu a dochované pracovní schopnosti pojištěnce, nýbrž se v něm zaujmají i posudkové závěry o invaliditě, jejím vzniku, zániku či dalším trvání. Takový posudek představuje v přezkumném soudním řízení stěžejní důkaz, na nějž je soud při nedostatku odborné erudice odkázán, a proto je zapotřebí klást zvýšený důraz na jeho jednoznačnost, určitost, úplnost a přesvědčivost.

Posudek, který je zpracován v řízení o žalobě proti rozhodnutí o nepřiznání invalidního důchodu, lze považovat za úplný a přesvědčivý jen v případě, že se v něm posudková komise vypořádá se všemi rozhodnými skutečnostmi, přihlédne k potížím udávaným žalobcem a tyto posudkové závěry jednoznačně a konkrétně zdůvodní. Případné chybějící či nepřesně formulované náležitosti posudku, které způsobují jeho nepřesvědčivost nebo neúplnost, totiž nemůže soud nahradit vlastní úvahou, jelikož pro to nemá potřebnou odbornou erudici (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 8. 2003, č. j. 5 Ads 22/2003 - 48, ze dne 25. 11. 2003, č. j. 5 Ads 42/2003 - 61, a ze dne 9. 2. 2006, č. j. 6 Ads 25/2004 - 58 www.nssoud.cz).

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že není správný názor stěžovatelky, že krajský soud měl při alternativně formulovaném výsledku posouzení zdravotního stavu v posudku ze dne 18. 1. 2013 sám rozhodnout, ke které alternativě formulované posudkovou komisí se přikloní. Krajský soud proto správně vyžadoval od posudkové komise doplňující posudek s jednoznačným závěrem, který by umožnil podložené právní posouzení věci. V tomto doplňujícím posudku však měla posudková komise přesvědčivě a úplně zdůvodnit, proč se nakonec přiklonila k hodnocení zdravotního stavu stěžovatelky, které neodpovídalo přiznání invalidity. Pokud stěžovatelka namítá, že krajský soud nezdůvodnil, proč se přiklonil k závěru posudkové komise v doplňujícím posudku, lze podle názoru Nejvyššího správního soudu tuto námitku stěžovatelky vztáhnout také na nedostatečné zdůvodnění závěru doplňujícího posudku posudkové komise MPSV ČR v Brně, ze kterého

pokračování

krajský soud vycházel při hodnocení skutkového stavu v projednávané věci.

V posudku ze dne 18. 1. 2013 posudková komise MPSV v Brně konstatovala, že u stěžovatelky jde o hraniční stav mezi nepřiznáním invalidity a invaliditou prvního stupně. Posudková komise dále uvedla, že ve svém oficiálním závěru (z důvodu, že lze učinit pouze jeden závěr) sice invaliditu nepřiznává, nicméně vzhledem k hraničnímu stavu a i jinému možnému výkladu akceptuje i možnost přiznání invalidity prvního stupně. Jelikož posudková komise není orgán, který v dané věci rozhoduje, ale orgán, jehož posudek slouží jen jako podklad pro rozhodnutí soudu, dovoluje si ponechat volbu více relevantní varianty na uvážení soudu.

Dále posudková komise uvedla, že *„nepřiznání invalidity LPS první instance lze považovat za posudkově správné podle většiny posudkových kritérií uvedených ve vyhlášce o posuzování invalidity podle kapitoly XIII, oddílu E, položce 1b). U posuzované zejména nelze prokázat podstatnější neurologické komplikace ve smyslu motorických paréz či poruch funkcí sfinkterů. Zejména absence neurologické patologie popsané u zdravotního postižení pod položkou 1c nevede k přiznání invalidity“*.

Zároveň však posudková komise uvedla, že při hodnocení z hlediska obecných posudkových zásad uvedených v úvodu kapitoly XIII vyhlášky o posuzování invalidity, zejména při zvážení vývoje onemocnění a dopadu zjištěných skutečností na celkovou pracovní výkonnost z hlediska pracovních indikací a kontraindikací a faktickou míru snížení pracovní schopnosti je třeba vzít v úvahu podstatné skutečnosti, a to že posuzovaná je již po druhé operaci plotének, což jsou zákroky, které limitují samy o sobě výrazně pracovní možnosti, zejména u manuálních pracovníků. Tento stav navíc ani v současnosti není uspokojivě stabilizovaný. Posuzovaná je nucena striktně dodržovat režim diskopatů spočívající především v šetření zad pro nevhodné pohyby a práce (např. zvedání břemen z předklonu) a neschopnost vykonávat práce v nefysiologických polohách páteře. Rovněž je třeba se vyvarovat procházení (práce v zimě, průvanu apod.). Tato omezení jsou pro posuzovanou, v důsledku absence vyššího vzdělání než základního, limitujícím faktorem ve výběru vhodného zaměstnání a jsou podstatně limitující pro rekvalifikaci na jinou vhodnou práci. Bez vzdělání a s nutností striktního fyzického šetření jsou možnosti posuzované uplatnit se na trhu práce značně omezené.

Posudková komise následně uvedla: *„S ohledem na výše uvedené je možné hodnotit zdravotní stav alternativně i dle kapitoly XIII, oddílu E vyhlášky č. 359/2009 Sb., dle položky 1c (na rozdíl od stanovené položky 1b, jelikož dochází (lze prokázat) k závažnému snížení celkové výkonnosti při běžném manuálním pracovním zatížení, což je možné považovat za rozhodující skutečnost. V daném případě lze stanovit míru poklesu pracovní schopnosti na 35 %, čímž by stav odpovídal invaliditě prvního stupně. Vznik invalidity by PK stanovila dne 29. 9. 2011, tedy dnem operace, kdy ze zpětného pohledu je patrné další trvání obtíží v dlouhodobém následném období. Stanovený den lze považovat za počátek DNZS, jelikož výsledek zákroku z dlouhodobého hlediska nelze považovat za uspokojivý. Trvání invalidity by PK stanovila do 31. 12. 2014.“*

Samotný posudkový závěr tohoto posudku však zněl, že rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu s nejvýznamnějším dopadem na pracovní

schopnost k datu napadeného rozhodnutí je zdravotní postižení uvedené v kapitole XIII, oddílu E, položka 1b přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity a míra poklesu pracovní schopnosti činí 20 %, s tím, že po navýšení podle § 3 vyhlášky o posuzování invalidity je míra poklesu pracovní schopnosti stanovena na 30 %.

Z uvedeného je zjevné, že posudek posudkové komise MPSV ČR v Brně ze dne 18. 1. 2013 nesplňoval požadavky jednoznačnosti, určitosti a přesvědčivosti, které jsou na posudky v řízeních o invalidních důchodech kladeny. Krajský soud tedy vyžádal doplňující posudek posudkové komise MPSV ČR v Brně, ve kterém měla posudková komise postavit najisto, zda se jedná o invaliditu I. stupně či nikoliv.

V posudkovém zhodnocení tohoto doplňujícího posudku ze dne 22. 2. 2013 však posudková komise uvedla pouze, že *„PK opakovaně zhodnotila zdravotní stav posuzované. Vzala v úvahu argumentaci sepsanou zástupcem žalobkyně Mgr. Janáčem, advokátem. Na dotaz Krajského soudu v Brně ze dne 7. 2. 2013 PK konstatuje, že posuzovaná není invalidní osobou“*. Následovalo již pouze hodnocení dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu podle kapitoly XIII, oddíl E, položka 1b vyhlášky o posuzování invalidity a stanovení míry poklesu pracovní schopnosti stěžovatelky na 20 %, po navýšení podle § 3 vyhlášky o posuzování invalidity celkově na 30%.

Z uvedeného je patrné, že posudková komise MPSV ČR v Brně v doplňujícím posudku ze dne 22. 2. 2013 nijak blíže nezdůvodnila, proč zdravotní stav stěžovatelky nelze hodnotit podle XIII, oddílu E vyhlášky č. 359/2009 Sb., dle položky 1c přílohy vyhlášky o posuzování invalidity, a to přes to, že sama posudková komise ve svém předcházejícím posudku uvedla, že toto alternativní hodnocení zdravotního stavu stěžovatelky je možné.

Nejvyšší správní soud konstatuje, že pravidelnou náležitostí posudků v řízení o invalidních důchodech bývá (zejména v případech, kdy je zdravotní stav hraniční) zdůvodnění, proč nelze posuzovat zdravotní stav posuzovaného podle „závažnější“ položky přílohy vyhlášky o posuzování invalidity, tedy položky s vyšším procentním rozmezím poklesu pracovní schopnosti. Pokud sama posudková komise nejprve v původním posudku uvedla možnost hodnocení zdravotního stavu stěžovatelky alternativně podle „závažnější“ položky přílohy vyhlášky o posuzování invalidity a toto hodnocení by zároveň mohlo vést k přiznání invalidity prvního stupně, je třeba trvat na tom, aby v doplňujícím posudku posudková komise zdůvodnila, proč se přiklonila k jinému způsobu hodnocení zdravotního stavu stěžovatelky. Pokud posudková komise tento svůj závěr nezdůvodnila, nelze její posudek považovat za úplný a přesvědčivý.

Na základě takového doplňujícího posudku tedy nemůže krajský soud rozhodnout. Naopak je namístě, aby krajský soud v takovém případě vyžádal od posudkové komise další doplňující posudek nebo komparativní posudek od jiné posudkové komise, který by tyto nedostatky odstranil.

Pro úplnost Nejvyšší správní soud uvádí, že nemohl přihlídnout ke stěžovatelkou předložené zprávě MUDr. J. K. ze dne 12. 3. 2013., neboť podle ust. § 109 odst. 5 s. ř. s. Nejvyšší správní soud nepřihlíží ke skutečnostem, které stěžovatel uplatnil až poté, co bylo vydáno napadené rozhodnutí krajského soudu. Stěžovatelka podle obsahu spisu uvedený

pokračování

lékařský nálezn neuplatnila v řízení před krajským soudem a nic takového netvrdila ani v kasační stížnosti.

K ostatním tvrzením stěžovatelky ohledně jejího zdravotního stavu a doloženým lékařským zprávám Nejvyšší správní soud konstatuje, že v řízení o invalidním důchodu soudy vychází ze zjištění posudkových komisí (jak bylo vysvětleno výše), proto posouzení těchto lékařských nálezů by bylo věcí posudkové komise, a to případně v novém řízení, nikoliv soudu. Nejvyšší správní soud nemůže kompetentně posoudit ani subjektivní tvrzení stěžovatelky o vnímání jejího zdravotního stavu (srov. rozsudek zdejšího soudu ze dne 30. 11. 2009, č. j. 4 Ads 81/2009 – 46).

Lze tedy uzavřít, že v projednávané věci byl dán kasační důvod dle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Podle konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu se neúplné a nepřesvědčivé posouzení zdravotního stavu považuje za tzv. jinou vadu řízení ve smyslu ust. § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. V projednávané věci je třeba také dodat, že tato vada řízení mohla mít vliv na zákonnost rozsudku krajského soudu napadeného kasační stížností, neboť zdravotní stav stěžovatelky byl hraniční a jiné (posudkovou komisí alternativně navržené) posouzení zdravotního stavu by vskutku mohlo mít za následek zrušení rozhodnutí žalovaného, neboť stěžovatelka by byla posudkovou komisí uznána invalidní pro invaliditu I. stupně. Z těchto důvodů Nejvyšší správní soud zrušil rozsudek krajského soudu napadený kasační stížností v souladu s ust. § 110 odst. 1 s. ř. s. Krajský soud je v dalším řízení vázán právním názorem nejvyššího správního soudu vysloveným v tomto zrušujícím rozsudku (srov. ust. § 110 odst. 4 s. ř. s.).

V následující fázi řízení si krajský soud opatří další doplňující posudek, v němž posudková komise odstraní shora uvedené nedostatky svého posudku ze dne 18. 1. 2013 a jeho doplnění ze dne 22. 2. 2013. Posudková komise v dalším doplnění posudku zejména jednoznačně zhodnotí zdravotní stav stěžovatelky a dospěje-li k závěru, že zdravotní stav stěžovatelky je třeba hodnotit podle kapitoly XIII, oddíl E, položka 1b přílohy vyhlášky o posuzování invalidity, pak také přesvědčivě a úplně zdůvodní, proč nelze zdravotní stav stěžovatelky hodnotit podle kapitoly XIII, oddílu E, položky 1 c) přílohy vyhlášky o posuzování invalidity. Krajský soud je však oprávněn požádat posudkovou komisi o doplnění posudku i v jiném, než naznačeném směru, či provést další důkazy, pokud taková potřeba vyjde v dalším řízení najevo. Při pochybnostech o objektivitě dalšího doplňujícího posudku si krajský soud opatří srovnávací posudek od jiné posudkové komise.

K návrhu stěžovatelky na současné zrušení rozhodnutí žalovaného Nejvyšší správní soud konstatuje v souladu s vlastní judikaturou, že podle zjištěných skutečností k naplnění požadavku racionality postupu odpovídá pouhé zrušení rozsudku krajského soudu a vrácení věci krajskému soudu k dalšímu řízení, ve kterém budou relevantní skutkové okolnosti postaveny najisto a krajský soud tak bude schopen hodnotit právní aspekt věci bez dalších procesních zdržení (srov. také rozsudek zdejšího soudu ze dne 11. 1. 2012, č. j. 2 Afs 68/2011 – 212).

O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodne v další řízení krajský soud (srov. ust. § 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 4. prosince 2013

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu